

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on arvostellut 22.3.2024 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa Maahanmuuttoviraston menettelyä. Hänen kansalaisuushakemuksensa käsittely Maahanmuuttovirastossa oli kantelun tekohetkellä kestänyt yli kaksi vuotta.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 29.4.2024 antanut menettelystään selvityksen.

VASTINE

Kantelija ei ole käyttänyt hänelle varattua mahdollisuutta antaa vastinettaan Maahanmuuttoviraston selvityksestä.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Maahanmuuttoviraston selvitys

Maahanmuuttovirasto on selvityksessään kertonut kantelijan jättäneen kansalaisuushakemuksensa Maahanmuuttovirastolle 21.12.2021. Kantelija oli säännöllisin väliajoin saanut virastolta automaattisen viestin, joissa hänelle oli kerrottu kansalaisuushakemusten käsittelyn ruuhkautumisesta, sekä todettu, että virasto ilmoittaa hänelle erikseen hänen hakemuksensa käsittelyn aloittamisesta. Hakemus oli odottanut vuoroaan viraston työjonossa huhtikuuhun 2024 asti, jolloin sen käsittelytoimet aloitettiin. Kantelija oli saanut ilmoituksen käsittelyn aloittamisesta 12.4.2024 ja Maahanmuuttovirasto oli tehnyt hakemukseen myönteisen päätöksen 16.4.2024.

Maahanmuuttovirasto on kertonut selvityksessään, että kansalaisuushakemukset lajitellaan Maahanmuuttoviraston asiankäsittelyjärjestelmässä niin sanottuihin koreihin muun muassa hakijan taustan perusteella. Kantelijalla on Suomessa pakolaisasema, minkä perusteella hänen kansalaisuushakemuksensa lajiteltiin koriin, jossa hakijoilla on pakolaisasema, oleskelulupa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella tai hakija on kansalaisuudeton.

Maahanmuuttoviraston mukaan pakolaistaustaisten hakijoiden kansalaisuushakemusten käsittelyajan keskiarvo on tällä hetkellä 805 päivää ja mediaani 868 päivää. Kantelijan hakemuksen käsittelyaika oli 847 päivää eli lähellä mediaania. Käsittelyaika johtui selvityksen mukaan viraston yleisesti ruuhkautuneesta työtilanteesta. Käsittelyaika ei poikkea muista vastaavanlaisista hakemuksista, eikä virasto selvityksensä mukaan havainnut kyseisen hakemuksen käsittelyssä laatupoikkeamia, jotka olisivat vaikuttaneet käsittelyaikaan.

Maahanmuuttovirasto on kertonut tiedostaneensa työtilanteensa ruuhkautumisen ja ryhtynyt sen vuoksi toimiin.

Arviointi

Käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelijan tapauksessa kansalaisuushakemuksen käsittely kesti noin kaksi vuotta ja neljä kuukautta, mitä pidän jo lähtökohtaisesti hakijan kannalta kohtuuttoman pitkänä aikana. Maahanmuuttoviraston selvityksen perusteella hakemus oli lähes koko käsittelyajan ilman aktiivisia selvitystoimia käsittelyjonossa, ja hakemuksen käsittely kesti vain neljä päivää sen jälkeen, kun se

otettiin aktiiviseen käsittelyyn 27.3.2024 päivätyn selvityspyyntöni saapumisen jälkeen. Hakemuksen käsittelyn aloittamisen viivästyminen on johtunut Maahanmuuttoviraston menettelystä.

Maahanmuuttovirasto on selvityksessään vedonnut viraston yleisesti ruuhkautuneeseen työtilanteeseen. Resurssivajetta ei ole laillisuusvalvonnassa lähtökohtaisesti pidetty laillisesti hyväksyttävänä syynä hakemusten käsittelyn viivästyminen, vaan on todettu, että viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämisellä sekä muilla käytettävissään olevilla työnkulkua kohentavilla keinoilla vaikuttaa omaan toimintaansa niin, että lakia kyetään noudattamaan ja asiat saadaan käsiteltyä ilman aiheetonta viivytystä. Totean, että hakijan hakemuksen käsittely on aiheettomasti viivästynyt, kun se on ollut käsittelyjonossa ilman aktiivisia toimia lähes koko sen käsittelyajan.

Apulaisoikeuskansleri on hiljattain niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viivästyminen koskevassa päätöksessä (2.4.2024 dnro [OKV/2474/10/2023](#)) todennut, että vaikka kansalaisuuslaissa ei olekaan määritelty enimmäiskäsittelyaikaa kansalaisuushakemuksille, on otettava huomioon, että esimerkiksi useat osallistumisoikeudet ja eräät muut oikeudet on suoraan sidottu kansalaisuuteen. Kun yksilön näkökulmasta kysymys on oikeudellisesti merkityksellisestä päätöksestä, on viranomaisen kiinnitettävä asian viivytyksettömään käsittelyyn erityistä huomiota.

Olen itse vastikään (pätökseni 28.5.2024 dnro [OKV/945/10/2023](#) ja päätökseni 3.6.2024 dnro [OKV/1399/10/2023](#)) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset eräiden toisten kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä asioissa, joissa hakemusten käsittely oli kestänyt ensimmäisessä runsaat viisi ja puoli vuotta ja toisessa noin kolme vuotta ja viisi kuukautta.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa on edellä arvioimallani tavalla aiheettomasti viivästynyt ja asian käsittelyaika ollut hänen kannaltaan kohtuuttoman pitkä.

Kiinnitän Maahanmuuttoviraston huomiota kansalaisuushakemusten viivytyksettömään käsittelyyn.

Apulaisoikeuskansleri on edellä mainitussa päätöksessään 2.4.2024 pyytänyt Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 20.9.2024, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu. Nyt kysymyksessä oleva kantelu ei kerrottuun nähden anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm